

ΑΜΑΡΟ ΜΑΓΚΙΠΕ

ΟΔΗΓΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΜΕΝΤΟΡΩΝ | ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ ΡΟΜΑ

Ο Οδηγός παράχθηκε στο πλαίσιο της Δράσης «Αμαρό Μαγκιπέ», από το SolidarityNow.

Η Δράση «Αμαρό Μαγκιπέ: Δράσεις για την Ενδυνάμωση Γυναικών και Νέων Ρομά», σε συνεργασία με τον Φάρο του Κόσμου και τον Πολιτιστικό & Μορφωτικό Σύλλογο Γυναικών Δροσερού Ξάνθης «Η ΕΛΠΙΔΑ», υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου Μικρό Σχέδιο Επιχορήγησης 1 «Ενδυνάμωση των Γυναικών και των Νέων Ρομά» του Προγράμματος «Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση των Ρομά» και επιχορηγήθηκε από τα ΕΕΑ Grants Greece (Χρηματοδοτικός Μηχανισμός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου 2014-2021), που αντιπροσωπεύουν τη συμβολή της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν και της Νορβηγίας για μια πράσινη, ανταγωνιστική Ευρώπη, χωρίς αποκλεισμούς.

Αθήνα, 2024

Σύνοψη

Το «Αμαρό Μαγκκιπέ: Δράσεις για την Ενδυνάμωση Γυναικών και Νέων Ρομά» ξεκίνησε τον Μάιο του 2023 σε συνεργασία του SolidarityNow με τον Φάρο του Κόσμου και τον Πολιτιστικό Μορφωτικό Σύλλογο Γυναικών ΡΟΜ, κατοίκων Δροσερού Ξάνθης «Η Ελπίδα» και ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2024.

Η φράση «Αμαρό Μαγκκιπέ» στη Ρομανί γλώσσα έχει την έννοια του δικού μας έργου, της υπερηφάνειας για το δικό μας επίτευγμα-απόκτημα.

Το πρόγραμμα είχε ως στόχο την ενδυνάμωση και συμμετοχή γυναικών και νέων Ρομά σε δράσεις και εκπαιδεύσεις με στόχο την κοινωνικοποίηση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την ενημέρωση, την πρόληψη της βίας, την ψυχοκοινωνική στήριξη και εν γένει την ενδυνάμωση. Ειδικότερα, η ομάδα νέων αποσκοπούσε στην ανάδειξη μεντόρων που θα εργαστούν στις κοινότητές τους αναδεικνύοντας και επιλύοντας χρόνια προβλήματα που ταλανίζουν τους Ρομά. **Ο παρόν οδηγός αναπτύσσει τη μεθοδολογία και τον τρόπο που εργάστηκαν οι ομάδες αυτές μέσα από την εφαρμογή εργαστηρίων ανάπτυξης δεξιοτήτων.**

Το πεδίο δράσης περιλάμβανε τον οικισμό του Πέλεκα στην Κατερίνη, τον Δενδροπόταμο στη Θεσσαλονίκη και το Δροσερό Ξάνθης.

Το πρόγραμμα υποστηρίχθηκε από τα Κέντρα Κοινότητας Κατερίνης, Δήμου Αμπελοκήπων-Μενεμένης και Δήμου Παύλου Μελά.

** Για λόγους διευκόλυνσης, η Δράση «Αμαρό Μαγκκιπέ» θα αναφέρεται ως το πρόγραμμα.*

Φορέας Υλοποίησης

SolidarityNow

Το SolidarityNow (SN) είναι ένα μη κερδοσκοπικό Σωματείο που ιδρύθηκε το 2013 για να ανταποκριθεί στις ανάγκες των πιο ευάλωτων και περιθωριοποιημένων ομάδων της κοινωνίας μας, χωρίς διακρίσεις. Τα προγράμματα που υλοποιεί έχουν στόχο τη σύγκλιση διαφορετικών ομάδων ανθρώπων για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων. Περισσότερες πληροφορίες: <https://www.solidaritynow.org/>

Εταίροι

Το κέντρο Νεότητας «**Φάρος του Κόσμου**» είναι ένας χώρος προστασίας και δημιουργικής απασχόλησης των Νέων του Δενδροποτάμου. Μέσα από τον διαρκή και αδιάκοπο αγώνα του έχει όχι μόνο αναδείξει τα προβλήματα της περιοχής, αλλά έχει βρει πρωτοπόρες λύσεις σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η υγεία και η εργασία.

Ο «Φάρος του Κόσμου» βρίσκεται διαρκώς δίπλα στους νέους που τον έχουν ανάγκη και φωτίζει τον δρόμο προς την ανάπτυξη και την εξέλιξή τους.

Περισσότερες πληροφορίες: <https://farostoukosmou.com/el>

Ο Πολιτιστικός Μορφωτικός Σύλλογος Ρομά Γυναικών Δροσερού Ξάνθης «Η ΕΛΠΙΔΑ» είναι μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση που ιδρύθηκε το 2006, από πρωτοβουλία 20 γυναικών Ρομά. Επιθυμία και ανάγκη αυτών των γυναικών ήταν να δημιουργήσουν ένα θεσμικό όργανο, μέσα από το οποίο θα μπορούσαν να εκφραστούν συλλογικά ως Ρομά γυναίκες, με δικαιώματα και υποχρεώσεις μέσα στην ελληνική κοινωνία.

Περισσότερες πληροφορίες: <https://drosero.eu/>

Εισαγωγή

Στόχος του «Αμαρό Μαγκκιπέ» ήταν η δημιουργία ομάδων νέων, στις τρεις περιοχές δράσης, οι οποίες σε συνεργασία με τους εκπαιδευτές θα σχεδίαζαν εργαστήρια με βάση τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των ωφελούμενων. Η συνεργασία, οι ανοιχτές διαδικασίες και ο συμμετοχικός σχεδιασμός ήταν τα κύρια στοιχεία των ομάδων, με αποτέλεσμα την από κοινού διαμόρφωση δράσεων και την ανάδειξη μεντόρων για την εξασφάλιση της συνέχειας και της βιωσιμότητας των επόμενων ομάδων.

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, οι ομάδες αύξησαν τα μέλη τους και τις ημέρες συναντήσεων. Κατάφεραν να υλοποιήσουν δράσεις με μεγάλη επιτυχία και συνεχίζουν το έργο τους, αναγνωρίζοντας τις ανάγκες των κοινοτήτων για καθοδήγηση των νέων και ανάδειξη ανθρώπων που θα αποτελέσουν ένα θετικό πρότυπο για τους νέους, αλλά και την κοινότητα στο σύνολό της.

Οι ομάδες νέων, αποτελούν ένα από τα βασικά εργαλεία ανάπτυξης στο πλαίσιο του Youth Work, δηλαδή της υποστήριξης ευάλωτων νέων. Τα νέα άτομα καλούνται να διαχειριστούν τη μετάβαση από την παιδικά προσανατολισμένη καθημερινότητα στην ενήλικη ζωή, με όλες τις αλλαγές που προκύπτουν από τη σωματική και την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη¹. Στην περίπτωση των ευάλωτων νέων, η περίοδος αυτή εμπλουτίζεται με ακόμα μεγαλύτερες προκλήσεις, καθώς καλούνται να διαχειριστούν και τις επιπτώσεις που βιώνουν από το κοινωνικό στίγμα και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Με κυρίαρχη την προσέγγιση Ανάπτυξης μέσω της Θετικής Προσέγγισης (Positive Youth Development)², οι Ομάδες Νέων βασίζονται στην ανάπτυξη των θετικών εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων/ικανοτήτων και έχουν θετικό αντίκτυπο τόσο στα ίδια τα άτομα, όσο και στις οικογένειες και την κοινότητά τους. Η δημιουργία μιας ομάδας λειτουργεί και ως ένα Υποστηρικτικό Κοινωνικό Δίκτυο³.

Οι ομάδες Θετικής Προσέγγισης, σύμφωνα με την McDonough (2011), χρειάζεται να έχουν τα εξής σημαντικά στοιχεία:

- Σωματική και Συναισθηματική Ασφάλεια
- Κατάλληλη δομή
- Υποστηρικτικές Σχέσεις
- Αίσθημα του Ανήκειν
- Θετικές κοινωνικές νόρμες
- Αποτελεσματικότητα και αίσθημα του νοιαξίματος/σημασίας
- Ευκαιρίες για ανάπτυξη δεξιοτήτων
- Συμπερίληψη των προσπαθειών που κάνουν άλλοι κοινωνικοί φορείς

Έχοντας συμπεριλάβει τα παραπάνω, οι Ομάδες των Νέων στοχεύουν στην ανάπτυξη της Ικανότητας, της Εμπιστοσύνης, της Σύνδεσης με άλλα άτομα, του Χαρακτήρα, της Ενσυναίσθησης και της Συμβολής στην Κοινότητα⁴.

Παράγοντες Επίδρασης των Ομάδων Νέων

Α. ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Δενδροπόταμος

Στην περιοχή του Δενδροποτάμου υπολογίζεται ότι κατοικούν 5.000 άνθρωποι στην πλειοψηφία τους (90%) Ρομά, εκ των οποίων 800 περίπου ανήλικοι. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα φτώχειας, περιθωριοποίησης και εγκληματικότητας. Διαθέτει δύο νέα δημοτικά σχολεία, ένα γυμνάσιο με λυκειακές τάξεις και νηπιαγωγείο, ενώ πρόσφατα ξεκίνησε και η λειτουργία Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠ). Ο «Φάρος του Κόσμου» έχει έντονη δράση στην περιοχή τα τελευταία περίπου 20 χρόνια (τυπικά από το 2017, άτυπα από το 2004) καλύπτοντας υλικές ανάγκες των κατοίκων και παρέχοντας υπηρεσίες σε παιδιά, νέους και άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, όπως ενισχυτική διδασκαλία, μαθήματα αγγλικών, ομάδες ρομποτικής, σεμινάρια επιχειρηματικότητας κ.α. Σημαντική επιτυχία ήταν η πρόσφατη έναρξη λειτουργίας ΚΔΑΠ από τον «Φάρο του Κόσμου» σε συνεργασία με τον Δήμο Αμπελοκήπων-Μενεμένης. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια η σχολική διαρροή έχει μειωτικές τάσεις και έχουν υπάρξει παραδείγματα παιδιών που όχι μόνο τελείωσαν το λύκειο, αλλά συνέχισαν με σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Παρά τα παραπάνω, το πιο έντονο πρόβλημα στην περιοχή εστιάζεται στον τομέα της εκπαίδευσης – δημιουργικής απασχόλησης – παροχής εξωσχολικών δραστηριοτήτων και της επακόλουθης ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας. Το SolidarityNow από το 2020 έχει σταθερή παρουσία στην περιοχή και υποστηρίζει τις δράσεις του «Φάρου του Κόσμου» και της ΑΜΚΕ REVMA.

Παράγοντες Ενδυνάμωσης:

Περιοχή τύπου (3) γειτονιά, μονοκατοικίες με πρόσβαση σε νερό και ρεύμα, με αποχετευτικό σύστημα. Οικισμός ασφαλτοστρωμένος, με δομές όπως Κέντρο Κοινότητας με παράρτημα Ρομά, παιδικός σταθμός, νηπιαγωγείο, δύο δημοτικά σχολεία με καινούργιες κτηριακές υποδομές δυο ΚΔΑΠ για απογευματινή απασχόληση, σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας. Δράση δύο συλλόγων Ρομά και της Μονάδας παιδικής προστασίας «Φάρος του Κόσμου». Ενισχυτική διδασκαλία. Υποστηρικτικές δημοτικές υπηρεσίες. Οι πρώτοι μαθητές-πρότυπα, απόφοιτοι, εργαζόμενοι κι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων.

Παράγοντες Κινδύνου:

Περιοχή απομονωμένη από τον ιστό της πόλης. Περιβαλλοντικά προβλήματα (ανοιχτό ρέμα - λύματα - μόλυνση, επιβαρυσμένη ατμοσφαιρική ρύπανση). Ανεργία, έντονη παραβατικότητα, περιοχή με διακίνηση ναρκωτικών, στρόφη σε ελαφριά η βαριά παράβαση. Σχολική

¹ Lerner, RM et al. (2005). Positive Youth Development – a view of the issues. *The Journal of Early Adolescence*, 25(1), 10-16.

² Lerner, RM et al. (2005). Positive Youth Development – a view of the issues. *The Journal of Early Adolescence*, 25(1), 10-16.

³ Benson, PL et al. (2011). The contribution of the developmental assets framework to positive youth development theory and practice. *Advances in Child Development and Behavior*, 41, 197-230.

⁴ McDonough, K. (2021). Sport in juvenile correctional facilities in the United States: A study of the scope and implementation. Doctoral Dissertation, Uni. Of Delaware, ProQuest Dissertation Publishing.

διαρροή (κυρίως από τα κορίτσια) μετά το δημοτικό και σταδιακά αυξανόμενη μέχρι το Λύκειο. Δυσκολία κατανόησης της σημασίας του σχολείου. Τα κορίτσια εξαρτημένα από τους γονείς, γάμοι ανηλίκων, διγλωσσία ως παράγοντας σχολικής διαρροής.

Δροσερό Ξάνθης

Το Δροσερό στην Ξάνθη αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους και παλαιότερους οικισμούς Ρομά στην Ελλάδα, με πληθυσμό που εκτιμάται στους 8.300 κατοίκους, με περισσότερα από 3.000 παιδιά που φοιτούν στο 15ο Νηπιαγωγείο και 15ο - 20ο Δημοτικό Σχολείο και 8ο Γυμνάσιο (με βάση στοιχεία της απογραφής του 2018 από τον Πολιτιστικό Μορφωτικό Σύλλογο Ρομά Γυναικών Δροσερού Ξάνθης «Η Ελπίδα»⁵). Συνολικά καταγράφεται μια μεγάλη

άνοδος του πληθυσμού τα τελευταία χρόνια που αποδίδεται στον μεγάλο αριθμό γεννήσεων και στη συγκέντρωση ατόμων από άλλες περιοχές με κοινά φυλετικά χαρακτηριστικά. Το Δροσερό που απέχει μόλις 1,5 χλμ. από το κέντρο της Ξάνθης θεωρείται ένα μικρό γκέτο που μαστίζεται από την ανεργία, τον αναλφαβητισμό, την ενδοοικογενειακή βία και τους εφηβικούς γάμους. Σε πολλές περιπτώσεις ο μόνος τρόπος επιβίωσης είναι οι κοινωνικές παροχές. Παρά τον μεγάλο αριθμό παιδιών, τα ποσοστά φοίτησης στην τυπική εκπαίδευση είναι απογοητευτικά με λιγότερα από 400 παιδιά να φοιτούν στα σχολεία εντός του οικισμού (15ο Νηπιαγωγείο, 15ο Δημοτικό, 20ο Δημοτικό και 8ο Γυμνάσιο), ενώ λιγότερα από 50 παιδιά έχουν γίνει δεκτά και φοιτούν στα σχολεία της Ξάνθης⁶. Ο Σύλλογος Ρομά Γυναικών «Η Ελπίδα» από την ίδρυσή του το 2006 αποτελεί ένα σημείο αναφοράς και στήριξης για τους κατοίκους του οικισμού, ειδικά για τις Γυναίκες και τα παιδιά, παρέχοντας δημιουργική απασχόληση, ενισχυτική διδασκαλία και δραστηριότητες για παιδιά, ενώ παράλληλα υποστηρίζει, ενημερώνει και ενδυναμώνει τις γυναίκες για θέματα υγείας, ενδοοικογενειακής βίας, κοινωνικής ένταξης κ.α.

Παράγοντες Ενδυνάμωσης:

Περιοχή τύπου (3) γειτονιά, μονοκατοικίες με πρόσβαση σε νερό και ρεύμα, με αποχετευτικό σύστημα. Οικισμός ασφαλτοστρωμένος, με δομές όπως Κέντρο Κοινότητας με παράρτημα Ρομά, παιδικό σταθμό, νηπιαγωγείο, δύο δημοτικά σχολεία Γυμνάσιο, δράση δύο συλλόγων Ρομά με δημιουργική απασχόληση για τα παιδιά και κέντρο ημέρας για ενημέρωση κατοίκων. Σε κοντινή απόσταση από την πόλη της Ξάνθης.

Παράγοντες Κινδύνου:

Περιοχή εκτός σχεδίου πόλης. Παραβατικότητα. Πρόωροι γάμοι σε πολύ μικρή ηλικία. Οι γυναίκες δεν είναι ίσες με τους άντρες. Ακατάλληλες κτηριακές εγκαταστάσεις στα σχολεία, πρόβλημα υπεράριθμων μαθητών. Τριγλώσσια (Ελληνικά, Ρομανί, Τουρκικά) συγκρούσεις διαπολιτισμικές και θρησκευτικές. Δυσκολία κατανόησης της σημασίας του σχολείου για τη ζωή του ανθρώπου. Γκετοποιημένοι με το διπλό στίγμα του Ρομά και του μουσουλμάνου. Ελάχιστα παραδείγματα νέων που να έχουν σπουδάσει και να έχουν ξεφύγει από τον φαύλο κύκλο του πρόωρου γάμου και της σχολικής εγκατάλειψης.

Πέλεκας Κατερίνης

Η περιοχή Πέλεκας του Δήμου Κατερίνης, όπου διαβιούν Ρομά, βρίσκεται εκτός του ιστού της πόλης, στην περιοχή του ΚΤΕΟ, απομονωμένη και προσβάσιμη μόνο από έναν χωματόδρομο. Οι 373 Ρομά του οικισμού, εκ των οποίων 100 γυναίκες και 175 παιδιά, διαμένουν σε καταλύματα που είναι φτιαγμένα με πρόχειρα υλικά. Η περιοχή δεν έχει δρόμους και καμία άλλη κοινωνική κρατική δομή, δηλαδή σχολείο, υπηρεσία, εκκλησία, πλατεία, νηπιαγωγείο, ιατρείο, κατάστημα, καφενείο ή οτιδήποτε άλλο. Μέχρι και σήμερα πολύ λίγα είναι τα παιδιά που παρακολουθούν σε τακτική βάση το σχολείο, αλλά δεν καταφέρνουν να το ολοκληρώσουν. Υπάρχει σε μεγάλο βαθμό σχολική διαρροή, αναλφαβητισμός και πρόωροι γάμοι ανηλίκων. Τα τελευταία χρόνια γίνονται μεγάλες προσπάθειες από το Κέντρο Κοινότητας με παράρτημα Ρομά και τον Δήμο Κατερίνης με καλά αποτελέσματα. Κάποιοι κάτοικοι παρακολουθούν το Σχολείο δεύτερης ευκαιρίας, οι νέοι προσπαθούν να ολοκληρώσουν το Λύκειο. Εκτός από το Κέντρο Κοινότητας και τον Δήμο, παρουσία στον χώρο έχουν η Αποστολική Εκκλησία και το SolidarityNow. Στο πλαίσιο των συνεργασιών του, το SolidarityNow όλο το 2023 έχει δημιουργήσει ομάδα γυναικών με την

οποία πραγματοποιεί μηνιαίες συναντήσεις με θέμα τη γονεϊκότητα, τον θηλασμό, τη διατροφή, τη γυναικεία υγεία και πρόληψη. Η δωρεά δύο μεγάλων οικίσκων (containers) από το SolidarityNow στον Δήμο Κατερίνης που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα έγινε με στόχο να τοποθετηθούν στον οικισμό του Πέλεκας για να χρησιμοποιηθούν ως χώροι γυναικών και για άλλες μελλοντικές δράσεις της κοινότητας.

Παράγοντες Ενδυνάμωσης:

Κοινότητα εργατών χωρίς παραβατικές συμπεριφορές. Δραστήριοι νέοι με θέληση, αλλά ελάχιστες ευκαιρίες ως τώρα. Ενισχυτική διδασκαλία από τον Δήμο. Παροχή δύο οικίσκων από το SolidarityNow και δράση της οργάνωσης σε τακτική βάση με προγράμματα για γυναίκες και νέους. Υποστηρικτικός Δήμος και Κέντρο Κοινότητας με παράρτημα Ρομά.

Παράγοντες Κινδύνου:

Κατοικίες Τύπου «Άκρως υποβαθμισμένη περιοχή σε ακατάλληλο για την υγεία

⁵ <https://xronos.gr/reportaz/drosero-xanthis-ena-sholeio-gia-3000-paidia>

⁶ Βαταμίδου, Χ., 2018. Η διαχείριση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στα σχολεία του Δροσερού Ξάνθης μέσα από τις απόψεις των εκπαιδευτικών. Μεταπτυχιακή Διατριβή. Διαθέσιμο από: <https://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/994/VATAMIDOU.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

έδαφος. Κατοικίες παραπήγματα χωρίς αποχετευτικό σύστημα, πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό και ρεύμα. Η μετεγκατάσταση τους δεν έχει πραγματοποιηθεί, υπάρχει αίσθημα μатаίωσης. Εντελώς γκετοποιημένοι και μακριά από την πόλη της Κατερίνης. Πρόωροι γάμοι σε πάρα πολύ μικρή ηλικία, μεγάλο πρόβλημα σχολικής διαρροής σε ηλικίες 14-15 ετών. Σχολική εγκατάλειψη μετά το δημοτικό. Οι γυναίκες δεν έχουν δικαιώματα, δεν εργάζονται, δεν βγαίνουν συχνά εκτός οικισμού. Δεν υπάρχει καμία υποδομή για παιδιά ή νέους, πάρκο, πλατεία, παγκάκια.

Β. Κατανόηση της ταυτότητας και της ιστορίας των τσιγγάνων

Οι τσιγγάνοι αποτελούν την πολυπληθέστερη εθνοτική ομάδα στην Ελλάδα και σε όλη την Ευρώπη. Αποτελούν περίπου το 10% του πληθυσμού και ξεκίνησαν να εμφανίζονται από τη Μικρά Ασία προς τα Βαλκάνια τον 11ο αιώνα. Ο ρόλος τους στη Βυζαντινή, μετέπειτα Οθωμανική, αυτοκρατορία ήταν σημαντικός αν και ελάχιστοι γνωρίζουν την ιστορία τους. Υπήρξαν οι διασώστες και οι διαμορφωτές της μουσικής σε όλα τα Βαλκανικά κράτη και για τον λόγο αυτό, το θετικό στερεότυπο, τους θέλει καλούς μουσικούς, γλεντζέδες με μαεστρία στον χορό, ανθρώπους με πάθος και ταπεραμέντο. Αυτό δεν τους βοήθησε ωστόσο καθόλου στην εικόνα των άλλων για τους ίδιους. Ελάχιστοι γνωρίζουν ότι έγιναν δούλοι, φυλακίστηκαν και αναγκάστηκαν να υποστούν σκληρές

νομοθεσίες, φορολογία, φυλακή, διωγμό και θάνατο. Η ιστορία τους πάει δίπλα δίπλα με αυτή των Εβραίων, αφού και ο αντισημιτισμός, όπως και ο αντιτσιγγανισμός, αναπτύχθηκαν παράλληλα με κορύφωση τα τραγικά γεγονότα του Β' Παγκοσμίου πολέμου και το Ολοκαύτωμα.

Για την ενδυνάμωση των νέων τα τελευταία χρόνια, η κατανόηση της ιστορίας και η διαμόρφωση ταυτότητας είναι ένα από τα σημαντικότερα βήματα για την αποφυγή της σχολικής διαρροής, την ενσωμάτωση και την από κοινού συνεργασία. Τις περισσότερες φορές οι μαθητές Ρομά, αλλά και μη Ρομά, δεν έχουν τη δυνατότητα να συναντήσουν πουθενά στη σχολική ύλη πληροφορίες για την ιστορία των τσιγγάνων. Σχηματίζουν στο μυαλό τους μια αυθαίρετη θολή εικόνα που τις περισσότερες φορές πηγάζει από αυτό που ο Μπαλαμός (μη Ρομά) έχει διαμορφώσει, στερεοτυπικά, μέσα του για το τι θα πει τσιγγάνος. Ο Ρομά νέος/νέα παρόλο που οι πρόγονοί του κατοικούν τουλάχιστον 10 αιώνες επί ευρωπαϊκού και ελληνικού εδάφους δεν βρίσκει αναπαραστάσεις του εαυτού του και θετικά πρότυπα. Τα τελευταία χρόνια γίνεται μεγάλη προσπάθεια μέσα από βιβλία, εγχειρίδια και δράσεις εξωστρέφειας να κατανοηθεί και να μελετηθεί η ιστορία.

Παγκόσμιες Ημέρες

Σημαντικό σταθμό στην ανάδειξη της ιστορίας και της ταυτότητας αποτελεί η θεσμοθέτηση, με τη βοήθεια οργανώσεων, συλλόγων και του εκάστοτε Δήμου, του εορτασμού των ημερομηνιών που αποτελούν σταθμούς για την Παγκόσμια Ρομά κοινότητα.

Παγκόσμια Ημέρα Ρομά

Η 8η Απριλίου καθιερώθηκε ως η Παγκόσμια ημέρα Ρομά το 1978 στη Γενεύη, σε ανάμνηση του Πρώτου συνεδρίου Ρομά εκπροσώπων από όλο

τον κόσμο που πραγματοποιήθηκε στις 8 Απριλίου 1971 στην Αγγλία, με στόχο την αντιμετώπιση των χρόνιων προβλημάτων που ταλανίζουν τις κοινότητες και εστιάζονται στην Παιδεία, την εργασία, την υγεία, τη στέγαση και τον αντιτσιγγανισμό, φροντίζοντας παράλληλα για την καταγραφή και τη διάσωση της ιστορίας, διασφαλίζοντας πως οι διώξεις, οι βασανισμοί και το Ολοκαύτωμα που στοίχισαν τη ζωή σε χιλιάδες τσιγγάνους δεν θα ξεχαστούν ούτε και θα επαναληφθούν.

Παγκόσμια ημέρα Ρομά ολοκαυτώματος

Η 2α Αυγούστου αναγνωρίστηκε το 2015 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως «Παγκόσμια ημέρα Ρομά Ολοκαυτώματος». Ένα Ολοκαύτωμα ξεχασμένο και άγνωστο για πολλά χρόνια, γιατί μόλις το 1985 η Γερμανία αναγνώρισε πως οι διώξεις των τσιγγάνων, κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, που στοίχισαν τη ζωή σε παραπάνω από 500.000 ανθρώπους, είχαν ως στόχο τον αφανισμό της φυλής των Ρομά. Η 2α Αυγούστου επιλέχθηκε αφού και εκείνη την ημέρα εξοντώθηκαν στο Άουσβιτς-Μπίρκεναου σε θαλάμους αερίων 3.000 Ρομά, μεταξύ αυτών και 800 παιδιά.

Γ. Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ως σημείο αναφοράς και διασφάλισης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας

Στις 10 Δεκεμβρίου 1948, επικυρώθηκε η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, σύμφωνα με την οποία τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να εξασφαλίζουν την ισότητα και την ισονομία για όλους, να έχουν διεθνή χαρακτήρα και να ισχύουν και να εφαρμόζονται παντού με τον ίδιο τρόπο. Δυστυχώς, μέχρι και σήμερα σε πολλά μέρη του κόσμου αρκετά από αυτά καταπατώνται, δεν προστατεύονται από τους νόμους και δεν έχουν την ίδια

βαρύτητα για όλους. Τα φαινόμενα του αντιτσιγγανισμού, της αποροφοβίας και της ξενοφοβίας (στο πλαίσιο της διαφορετικής πολιτισμικής ταυτότητας και κουλτούρας), εμποδίζουν τον τσιγγάνικο πληθυσμό να απολαύσει τα ανθρώπινα δικαιώματα στην καθημερινότητά του. Στο πλαίσιο του «Αμαρό Μαγκιπέ», η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλήφθηκε στις θεματικές των ομάδων νέων. Πιο συγκεκριμένα, οι ομάδες είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν τα παρακάτω:

Δικαιώματα που συζητήθηκαν στις συναντήσεις νέων

Ατομικά και πολιτικά δικαιώματα
Δικαίωμα στη Ζωή
Δικαίωμα στην Ελευθερία
Δικαίωμα σε Δίκαιη Δίκη
Δικαίωμα Μετακίνησης
Δικαίωμα Ιδιωτικότητας
Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας
Δικαίωμα στην Εργασία
Δικαίωμα στην Εκπαίδευση
Δικαίωμα στην Υγεία
Δικαίωμα στην πρόσβαση σε βασικά αγαθά επιβίωσης
Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι

Δ. Προφίλ Νέων

Τί σημαίνει να είσαι νέος/α Ρομά;

Σταύρος Γιουβάννης, 21 ετών, φοιτητής στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας στο τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Υπεύθυνος Προγραμμάτων στον «Φάρο του Κόσμου»

«Η Ρομά κοινότητα αντιμετωπίζει συχνά διακρίσεις και είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε και να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα που αφορούν την πρόσβαση στην εκπαίδευση, τη σχολική διαρροή, όσο και τα προβλήματα της παραβατικότητας. Οι Ρομά έχουν πολλές φορές αντιμετωπίσει δυσκολίες στην πρόσβαση στην εκπαίδευση, την υγεία και την εργασία λόγω προκαταλήψεων και στερεοτύπων.

Το μεγαλύτερο βάρος πέφτει στους νεότερους. Είναι δύσκολο να γεννιέσαι Ρομά και να προσπαθείς να σπάσεις στερεότυπα και προκαταλήψεις. Τα παιδιά μη Ρομά ξεκινούν την πορεία τους από το 0, ένα παιδί γεννημένο με την ταμπέλα του «τσιγγάνου» γεννιέται και ξεκινάει τη ζωή του από το -20 και όταν φτάνει στο 0 είναι πλέον κουρασμένο και η κοινωνία δεν του το αναγνωρίζει. Ένας νέος Ρομά ενώ αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της μετά εφηβείας και τα ζητήματα της πολυεπίπεδης κοινωνίας, προσπαθεί να αποβάλλει την ταμπέλα του κλέφτη, του βρωμιάρη, του αμόρφωτου «γύφτου». Στην προσπάθεια του αυτή ή θα είναι τυχερός και θα έχει τη στήριξη και τη βοήθεια ανθρώπων που τον νοιάζονται και αναγνωρίζουν την αξία του ή θα αποτελεί έναν νέο με όνειρα και στόχους που δεν μπορεί να εκπληρώσει επειδή κανείς δεν του έδειξε τη συμπεριληπτική μεριά της κοινωνίας.

Οι νέοι Ρομά έχουν αποδείξει πως αν τους δοθούν ίσες ευκαιρίες, αν έχουν την κατάλληλη στήριξη και την κατάλληλη ενδυνάμωση, μπορούν να τα καταφέρουν και να φτάσουν ακόμα και εκεί που η κοινωνία δεν πίστευε ότι μπορούν να φτάσουν αλλά και να διαπρέψουν.»

Προφίλ Μέντορα

Η ενδυνάμωση της ομάδας νέων αποτελεί πολύ καίριο σημείο, καθώς με τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις που κουβαλούν οι ίδιοι νέες/νέοι Ρομά είναι εύκολο να επηρεαστούν ή ακόμα χειρότερα να μην προσπαθήσουν καν να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο. Η ενδυνάμωση θα πρέπει να γίνεται από τα ίδια τα μέλη της κοινότητας, νέους/νέες ήδη ενδυναμωμένους και έτοιμους να στηρίξουν τη νέα γενιά. Έτσι και τα νεότερα άτομα θα νιώσουν πιο άνετα και θα το πιστέψουν περισσότερο, καθώς ένα παιδί της κοινότητας το κατάφερε. Άρα θα μπορέσουν και τα ίδια. Ουσιαστικά θα αποτελεί το θετικό παράδειγμα ή/και θα γίνει ο μέντοράς τους.

Ενδυνάμωση Ανάδειξης μεντόρων

Οι εκπαιδευτές/εμπυχωτές του προγράμματος ήταν δυο ενήλικοι νέοι Ρομά, φοιτητές, οι οποίοι είχαν και αυτοί μέντορες, που τα προηγούμενα χρόνια καθοδηγούσαν και ενέπνεαν τους ίδιους και πολλές ομάδες νέων. Μέσα από αυτές αναδείχθηκαν οι δύο που επιθυμούσαν και έδωσαν συνέχεια στην προσπάθεια, πίστεψαν σε αυτό, εκπαιδεύτηκαν εκ νέου και με μια αρχική καθοδήγηση έγιναν **οι πρώτοι Ρομά μέντορες**, έτοιμοι να αναλάβουν και να εμπνεύσουν άλλες ομάδες νέων. Το mentoring (συμβουλευτική καθοδήγηση) είναι πάρα πολύ σημαντικό και κρίσιμο καθώς μπορεί να επηρεάσει άμεσα το μέλλον του ωφελούμενου και μέντορας δεν μπορεί να γίνει οποιοσδήποτε. Αρκεί να δοθούν οι ευκαιρίες, τα κίνητρα, και η εμπνευση και θα βρεθούν αυτοί που μπορούν να αναλάβουν τέτοιους ρόλους, πηγαίνοντας την κοινότητα σε ένα επόμενο επίπεδο, όπου θα αναδειχθούν και άλλοι νέοι/νέες, με ποικίλες δεξιότητες, που στη συνέχεια θα εμπνεύσουν φίλους, αδέρφια, γείτονες, μεγαλώνοντας την αλυσίδα και προσέχοντας να μην σπάσει.

Οι νέοι/νέες του προγράμματος ήρθαν σε πρώτη επαφή με το mentoring και κατάλαβαν ότι στην προσπάθειά τους να παραμείνουν στο εκπαιδευτικό σύστημα και να προοδεύσουν δεν είναι πλέον μόνοι τους. Κατόρθωσαν πως είναι σημαντικό να υπάρχουν άνθρωποι να σε συμβουλεύουν και να δίνουν τα «κλειδιά» για τις κλειστές πόρτες που ανοίγουν νέους κόσμους.

«Όπως είχαμε την τύχη εμείς να έχουμε μέντορες στη ζωή μας έτσι έχουμε την ανάγκη να αναδείξουμε και τους μέντορες της νέας γενιάς, να δώσουμε όλη τη γνώση στους νεότερους μέσα από όλα αυτά που εμείς διδαχτήκαμε», Σταύρος Γιουβάννης, 21 ετών, φοιτητής στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας στο τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Υπεύθυνος

Προγραμμάτων στον «Φάρο του Κόσμου».

Η ομάδα του «Αμαρό Μαγκιπέ» είναι έτοιμη να κάνει τα πρώτα βήματα με τα δικά της εργαστήρια σε άλλες ομάδες νέων, στο σχολείο, στη γειτονιά και με τον καιρό να αναδειχθούν οι μικροί μέντορες που στο μέλλον θα αποτελούν εμπνευστές και μέντορες της δικής τους γενιάς.

Δουλεύοντας με νέους/νέες Ρομά

Όλοι είμαστε φορείς πολλαπλών ταυτοτήτων και αυτό μας κάνει διαφορετικούς. Αυτομάτως ο κάθε τσιγγάνος και η κάθε τσιγγάνα διαθέτει επιμέρους πολλαπλές ταυτότητες που επηρεάζονται από τον τόπο κατοικίας, τις συνθήκες διαβίωσης, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, τα ήθη και τα έθιμα μέσα στα οποία μεγάλωσε. Το κοινό σημείο εκκίνησής τους μπορεί να είναι η γλώσσα, ο εκάστοτε τόπος καταγωγής και διαμονής, ο τρόπος διαβίωσης αλλά παράλληλα είναι πιθανό να έχουν και πολύ διαφορετικές ανάγκες και απαιτήσεις. Πέραν της ομαδικής εργασίας είναι πολύ σημαντική η εξατομικευμένη προσέγγιση και η από κοινού, με την ομάδα, σχεδίαση δράσεων με βάση τις ανάγκες και τις εκάστοτε απαιτήσεις.

Η ομάδα είναι η κινητήρια δύναμη όλων των εργαστηρίων, για αυτό και θα πρέπει να είναι δεμένη. Θα πρέπει να γίνεται αντιληπτό από τους συμμετέχοντες, από την πρώτη στιγμή, ότι βρίσκονται σε μια ομάδα στην οποία ο καθένας είναι σημαντικό μέρος αυτής, με σεβασμό στους υπόλοιπους. Να κατανοήσουν πως θα υπάρχει δημοκρατική λήψη αποφάσεων και σεβασμός στις επιθυμίες και στην ελευθερία έκφρασης του κάθε μέλους.

Σε κάθε συνάντηση δίνουμε τον απαιτούμενο χρόνο για να εκφράσουν τη διάθεση και τα συναισθήματά τους όλοι οι συμμετέχοντες, καθώς και όσο χρόνο χρειαστεί για την ανατροφοδότηση (feedback) στο τέλος που είναι απαραίτητη για τη βελτίωση και διαμόρφωση της κάθε επόμενης συνάντησης. Για να γίνει πιο ενδιαφέρουσα αυτή η διαδικασία μπορεί να χρησιμοποιηθούν παιχνίδια και τεχνικές πολλά από τα οποία είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο και σε οδηγούς για εκπαιδευτές νέων.

Ο ρόλος του εκπαιδευτή/εμπυχωτή ομάδων

Ανάπτυξη Ομάδων

Οι ομάδες ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης, συνήθως περνούν διάφορα στάδια ανάπτυξης, κατά τη διάρκεια των οποίων οι ανάγκες των συμμετεχόντων, καθώς και ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/τριας / εμπυχωτή/τριας, διαφέρουν. Στη σχετική βιβλιογραφία, τα στάδια αυτά, μπορεί να διαφέρουν ελαφρώς, όπως και η σειρά διαδοχής τους.

Δημιουργία–Πλαίσιο: Αφορά τη θέσπιση της ομάδας, όπου τα μέλη συναντιούνται για μια αναγνωριστική επαφή γνωριμίας και κατανόησης του πλαισίου λειτουργίας και του σκοπού. Κατά τη διάρκεια του σταδίου συνήθως εκφράζονται οι προσδοκίες των ατόμων καθώς και η αβεβαιότητα που μπορεί να βιώνουν.

Σύγκρουση: Στο στάδιο της αντιπαράθεσης, τα μέλη της ομάδας διαπραγματεύονται τον τρόπο λειτουργίας, τους ρόλους που φέρει κάθε μέλος, τη στοχοθεσία και την ηγεσία της ομάδας. Το συγκεκριμένο στάδιο μπορεί να φανεί αρκετά βοηθητικό, καθώς

τίθενται οι προϋποθέσεις καλής λειτουργίας της ομάδας.

Ανάπτυξη: Εφόσον ο τρόπος λειτουργίας είναι αμοιβαία αποδεκτός, τα μέλη πλέον διαμορφώνουν μια συλλογική ταυτότητα μέσα σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης και αποδοχής. Στο στάδιο αυτό, η ομάδα υλοποιεί τις απαραίτητες δράσεις, έχοντας τη δέσμευση και την ενεργητική συμμετοχή των μελών της.

Ωρίμανση: Η διαφορά με το στάδιο της Ανάπτυξης είναι ότι η ομάδα δημιουργεί ενιαία συλλογικά αιτήματα, με επίκεντρο το κυρίως θέμα (όπως είναι η εκπαίδευση ή η ανάπτυξη δεξιοτήτων). Παράλληλα, τα άτομα αναπτύσσουν στενούς διαπροσωπικούς δεσμούς.

Κλείσιμο: Σε αυτό το στάδιο, τα άτομα προετοιμάζονται για την ολοκλήρωση της ομάδας και προκύπτουν διαφορετικές αντιδράσεις και συναισθήματα. Ο απολογισμός των ατόμων για όλα όσα βίωσαν⁷ είναι βοηθητικός.

7 Καρατζόλας, Ν. et al. (2006). Βιωματικές Δραστηριότητες Ομαδικής και Προσωπικής Ανάπτυξης. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Μηδέν Δέκα.

Ενδεικτικά από την εμπειρία μας, παραθέτουμε μερικά παιχνίδια και τεχνικές που άρεσαν στις ομάδες:

Δραστηριότητες Γνωριμίας – Ομαδικής Συνεκτικότητας

Pass the ball

Οι συμμετέχοντες παίρνουν τον λόγο από τον εκπαιδευτή/εμπυχωτή και μιλάνε όπως θέλουν για τον εαυτό τους. Σε κάθε συνάντηση, μπορεί κατόπιν συνεννόησης, να εστιάζουμε στην ιστορία που «κουβαλάει» ένα άτομο, για κάτι που του έκανε εντύπωση κατά τη διάρκεια της ημέρας ή της εβδομάδας και θέλει να το συζητήσει/μοιραστεί με την ομάδα.

Δύο αλήθειες και ένα ψέμα

Δίνουμε πέντε λεπτά στους συμμετέχοντες να σκεφτούν και να σημειώσουν σε χαρτάκια/κάρτες δυο αλήθειες και ένα ψέμα για τον εαυτό τους. Στόχος είναι να μπερδέψουν την ομάδα και να μοιάζει το ψέμα πολύ αληθινό και το αντίστροφο. Τα διαβάζουν εναλλάξ και βάζουν την ομάδα να μαντέψει τις αληθινές και την ψεύτικη δήλωση. Μέσα από την διαδικασία αυτή ο καθένας εξηγεί τις τρεις προτάσεις που έγραψε και μας δίνει μερικές πληροφορίες για τον εαυτό του. Αυτός είναι ένας διασκεδαστικός τρόπος να έρθουν περισσότερο κοντά μιας και μοιράζονται πράγματα από τη ζωή τους και κάνουν τη συζήτηση περισσότερο ενδιαφέρουσα και δημιουργική. Εστιάστε στο γιατί πίστευε η ομάδα πως μια δήλωση είναι αληθινή και η άλλη ψεύτικη και στον τρόπο που σκέφτηκε να τις επιλέξει το κάθε μέλος της ομάδας.

Να σου συστήσω

Τα μέλη της ομάδας κάθονται ανά δύο για 10 λεπτά κατά τη διάρκεια των οποίων θα πρέπει ο καθένας να πει στον άλλον όσα περισσότερα πράγματα μπορεί για τον εαυτό του και όσα θεωρεί ότι μπορεί να έχουν ενδιαφέρον. Ο ακροατής μπορεί να κρατάει σημειώσεις, αν θέλει. Στη συνέχεια, θα πρέπει με όποιο τρόπο το επιθυμεί, κρατώντας, τονίζοντας ή αφαιρώντας ό,τι κρίνει σκόπιμο, να παρουσιάσει τον ομιλητή στα μέλη της ομάδας σε τρία λεπτά. Με αυτό τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα γνωριμίας, αλλά και παρουσίασης του εαυτού μας και μετά η δυνατότητα συζήτησης πάνω σε μερικά σημεία που μπορεί να ενδιαφέρουν την ομάδα.

Εμπιστοσύνη

Από τα σημαντικότερα αρχικά μας βήματα είναι να εξηγήσουμε πως η εμπιστοσύνη και η εμπιστευτικότητα είναι οι δύο βασικότεροι κανόνες της ομάδας. Το κάθε μέλος δεσμεύεται πως η οποιαδήποτε πληροφορία και δράση της ομάδας ξεκινάει και τελειώνει στις συναντήσεις.

Κανόνες – Λήψεις αποφάσεων

Από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας μιας ομάδας είναι βασικό να τηρούνται κανόνες. Για να είναι αποτελεσματικοί είναι σημαντικό να διαμορφωθούν από κοινού με όλα τα μέλη της ομάδας και να περιλαμβάνουν τις ανάγκες όλων των συμμετεχόντων. Για να είναι ενδιαφέρουσα η διαδικασία μπορεί να γίνει με τη μορφή παιχνιδιού. Οι κανόνες μπορούν να προκύπτουν έπειτα από ψηφοφορία ή διάλογο και να καταλήξουν σε ένα συμβόλαιο που θα πρέπει τυπικά να υπογραφεί με το ονοματεπώνυμο του κάθε συμμετέχοντα και να του δοθεί στο τέλος της διαδικασίας. Οι κανόνες μπορεί να ζωγραφιστούν, να γίνουν κολάζ ή/και πίνακας που θα υπάρχει στον χώρο.

Ενδεικτικά είναι σημαντικό η ομάδα να κινηθεί προς τις εξής κατευθύνσεις ως προς τους κανόνες:

- Προσπαθήστε να θέσετε κανόνες για την τυπική προσέλευση.
- Αναπτύξτε τις αρχές του αμοιβαίου σεβασμού και της αλληλοκατανόησης.
- Δημιουργήστε ένα περιβάλλον όπου ο καθένας θα μπορεί να εκφράσει ελεύθερα και άνετα τα συναισθήματά του.
- Ακούστε με ενδιαφέρον κάθε σχόλιο και ιδέα.
- Αναπτύξτε το αίσθημα της εμπιστοσύνης και της εχεμύθειας.
- Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να εκφράζουν ελεύθερα τις ιδέες και τα συναισθήματά τους.
- Λαμβάνετε πάντα υπόψη όλους τους παράγοντες που μπορεί να παίξουν καθοριστικό, θετικό ή αρνητικό, ρόλο στην ομάδα.
- Δημιουργήστε ένα κλίμα ισότητας και δικαιοσύνης όπου δεν υπάρχουν ανώτεροι και κατώτεροι, περισσότερο ή λιγότερο ικανοί.
- Λάβετε υπόψη ότι ο σεβασμός και η ειλικρίνεια συμβάλλουν στην ανάπτυξη

σχέσεων εμπιστοσύνης.

- Μοιράστε από την αρχή ρόλους ευθύνης στους συμμετέχοντες και μη φοβηθείτε να δείξετε εμπιστοσύνη. Σίγουρα θα το λάβουν θετικά υπόψη και θα προσπαθήσουν ακόμα περισσότερο για την καλή λειτουργία της ομάδας.

- Οι σχέσεις εκπαιδευτών/εμπυχωτών και ομάδας πρέπει από την πρώτη στιγμή να είναι ισότιμες. Μη δώσετε την εντύπωση πως είστε ο εκπαιδευτής που έχετε να μεταλαμπαδεύσετε γνώση.

- Οι συναντήσεις καλό είναι να γίνονται σε κύκλο, όπου όλοι μπορούν να κοιτάζονται και να αλληλοεπιδρούν και δεν υπάρχει ο κυρίαρχος της έδρας.

- Προσπαθήστε να αφουγκραστείτε σε κάθε πρόταση ή ιδέα συμμετέχοντα, ώστε να νιώσει πως τα οράματα και οι ιδέες του έχουν ενδιαφέρον και είναι εφικτά.

Ένας μέντορας θα πρέπει να αποτελεί θετικό πρότυπο για τους συμμετέχοντες. Κερδίστε την εμπιστοσύνη της ομάδας και καλλιεργήστε την με πράξεις και μέσα από βιωματικά παιχνίδια.

Η εμπιστοσύνη, η συνεργασία και η εχεμύθεια παίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση θετικού κλίματος εντός της ομάδας. Υπάρχουν πολλές δραστηριότητες και παιχνίδια για την ενίσχυσή τους.

Ενδεικτικά:

1η Δραστηριότητα: Κλείνουμε τα μάτια ενός μέλους της ομάδας και ζητάμε από τους υπόλοιπους να τον καθοδηγήσουν να εκτελέσει κάποια αποστολή στον χώρο ή να εντοπίσει με την αφή συγκεκριμένα αντικείμενα ή να περάσει συγκεκριμένα εμπόδια.

2η Δραστηριότητα «Το εκκρεμές»: Ζητάμε από τον κάθε συμμετέχοντα να μπει σε έναν κύκλο, όπου οι υπόλοιποι θα έχουν μαζευτεί γύρω του σε έναν σφιχτό κλοιό. Έπειτα, του ζητάμε να αφηθεί στα χέρια της ομάδας και αυτή να τον μετακινεί εντός του κύκλου σαν να ήταν ένα εκκρεμές, αφήνοντας τη βαρύτητα στην ομάδα,

ουσιαστικά δείχνοντας εμπιστοσύνη πως αυτή δεν θα τον αφήσει να πέσει.

3η Δραστηριότητα:

Τα μέλη της ομάδας χαλαρώνουν τα σώματά τους σε όρθια στάση. Ο εκπαιδευτής/εμπυχωτής πετάει ένα μπαλόνι με στόχο να το κρατήσουν και να μην πέσει κάτω. Έπειτα ρίχνει ένα τρίτο, ένα τέταρτο, και ένα πέμπτο (ανάλογα με τον αριθμό των μελών της ομάδας). Στόχος είναι τα μέλη της ομάδας να συνεργαστούν, να μιλήσουν, να επικοινωνήσουν, έτσι ώστε να μην πέσει κανένα μπαλόνι κάτω.

4η Δραστηριότητα:

Τα μέλη της ομάδας κάθονται σε μια γραμμή, ο ένας αντικριστά από τον άλλο. Όποιος περάσει από την άλλη πλευρά μέσα σε πέντε λεπτά κερδίζει υποθετικά 100 ευρώ. Έπειτα συζητούν σε κάθε δυάδα πως αναπτύχθηκε ο διάλογος και ποιο το αποτέλεσμα της συζήτησης.

Κάποια μέλη θα βρεθούν:

1. Να μην έχουν αλλάξει θέση γιατί κανένα από τα δύο δεν θέλησε να υποχωρήσει.
2. Να έχουν αλλάξει θέση και να έχει ωφεληθεί ο ένας από τους δύο.
3. Συνήθως ακούμε πως εμπιστεύονται ο ένας τον άλλον και αποφασίζουν να τα μοιραστούν ή να τα ξοδέψουν από κοινού και έτσι ο ένας περνάει απέναντι.

Ωστόσο τους δίνουμε και μια επιλογή που σπάνια επιλέγουν μόνοι τους, ότι αν άλλαζαν ταυτόχρονα θέση θα κέρδιζαν και οι δύο από 100 ευρώ, εφόσον η οδηγία είναι πως όποιος περάσει από την άλλη πλευρά από την οποία είναι κερδίζει αυτόματα. Δεν χρειάζεται ο ένας να πάρει τον άλλον στην πλευρά του.

Είναι σημαντικό να γίνει εκπαίδευση και συζήτηση πάνω σε βασικούς όρους, όπως «τι είναι ανθρώπινο δικαίωμα», «τι είναι αντισιγγανισμός», ποιος οργανισμός προστατεύει τα δικαιώματα κτλ. Τα εργαστήρια ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν ως στόχο την κατανόηση και την προώθηση αξιών στα οποία εμπλέκονται και αλληλεπιδρούν η οικογένεια το σχολείο και ο κοινωνικός κύκλος ενός νέου. Οι νέοι έρχονται σε επαφή με έννοιες που θα τους βοηθήσουν να κατανοήσουν και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και να τα υπερασπιστούν. Δεδομένων των ανισοτήτων ακόμα και μέσα στην κοινότητα, η συζήτηση γύρω από την ισότητα των φύλων αποδείχθηκε χρήσιμη και σημαντική. Σε αυτό το πλαίσιο, παιδιά έχουν την ευκαιρία να αλληλεπιδράσουν, να κοινωνικοποιηθούν και να χτίσουν τη δική τους προσωπικότητα λαμβάνοντας εργαλεία που θα τους οδηγήσουν ενδυναμωμένους στην κοινότητά τους. Ενδεικτικά αναφέρονται κάποιες σχετικές ασκήσεις:

Το γράμμα

Οι συμμετέχοντες γράφουν γράμμα στον παραλήπτη που έχει ορίσει από πριν ο εκπαιδευτής/εμπυχωτής της ομάδας. Το θέμα επιλέγεται μετά από συζήτηση με τα ίδια τα μέλη. Για παράδειγμα: «Ο\Η Τσιγγάνος φίλος σας, δέχτηκε ρατσιστική επίθεση και του γράφετε γράμμα στήριξης.» Τα γράμματα θα σταλούν στον παραλήπτη ιδιαίτερα και θα του ζητείται να περιγράψει στην ομάδα τα συναισθήματα που του δημιουργήθηκαν.

Ο στόχος της άσκησης είναι να δώσει τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να εκφράσουν συναισθήματα στήριξης, να δεθούν ως ομάδα, να αναπτύξουν την ενσυναίσθησή τους, να είναι σε θέση να αντιδράσουν και να υποστηρίξουν άτομα που βιώνουν ανάλογες συμπεριφορές.

Never have I ever...

«Εγώ ποτέ δεν...» Μια δραστηριότητα που ο εκπαιδευτής/εμπυχωτής ξεκινάει να γράφει κάτι με την έκφραση «Εγώ ποτέ δεν...». Στη συνέχεια, όσα μέλη έχουν κάνει αυτό που έχει γράψει ο εκπαιδευτής/εμπυχωτής χτυπούν παλαμάκια. Το παιχνίδι συνεχίζεται, μέχρι όλα τα μέλη της ομάδας να έχουν γράψει μια έκφραση.

Στόχοι της άσκησης είναι η ανάδειξη θεμάτων που απασχολούν τα μέλη, όπως για παράδειγμα η παραβίαση της ιδιωτικότητας. Ακόμη, η ανάπτυξη της επικοινωνίας, λεκτικής και μη, η συνεργασία, η αυτοεκτίμηση αλλά και η διασκέδαση και η χαλάρωση από την έντονη καθημερινότητα.

Κρυμμένος θησαυρός

Ο σκοπός στο παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού, είναι η χαρά, το μυστήριο και η γνώση. Το έπαθλο ή ο θησαυρός δεν είναι σημαντικός, όσο η διαδρομή, το ταξίδι μέχρι να φτάσουμε στο έπαθλο. Μπορούν να επιλεγθούν διάφοροι τρόποι να φτάσει κανείς στον θησαυρό και μπορεί

να περιλαμβάνουν: ερωτήσεις, ανίγματα, παροιμίες, παντομίμα, παζλ, πειράματα, άθληση, ταχύτητα. Είναι επιθυμητό να χρησιμοποιούνται ερωτήσεις ιστορίας, πληροφορίες της περιοχής που ζουν τα μέλη της ομάδας, πράγματα που έχουν διδαχτεί. Πρόσθετα στο τέλος είναι χρήσιμο να υπάρχει ένα μικρό συμβολικό έπαθλο για όλους.

Αλλαγή Ρόλου

Λίγες ημέρες πριν ο εκπαιδευτής ενημερώνει τα μέλη της ομάδας να σκεφτούν και να προετοιμάσουν ένα θέμα, του οποίου δεν είναι καλοί γνώστες, είτε ομαδικά, είτε μόνοι τους και να κάνουν έρευνα επ' αυτού. Όταν έρθει η μέρα της συνάντησης τα μέλη της ομάδας γράφουν τα θέματα που σκέφτηκαν και ετοίμασαν στον πίνακα και στη συνέχεια έχουν δέκα λεπτά για την παρουσίαση και τις ασκήσεις που επέλεξαν. Η άσκηση τελειώνει όταν όλα τα μέλη παρουσιάσουν αυτό που προετοίμασαν. Μέσα από αυτή την άσκηση ενισχύεται η λεκτική επικοινωνία, η κοινωνική ανάπτυξη, η αυτοεκτίμηση, η ενσυναίσθηση και η συλλογή νέων πληροφοριών και γνώσεων.

Το νησί

Τα μέλη χωρίζονται σε τρεις ή τέσσερις ομάδες και ξεκινά ένα σενάριο από τον εκπαιδευτή. Αυτές οι ομάδες βρίσκονται απομονωμένες σε ένα νησί και επιτρέπεται να έχουν μαζί τους μόνο τέσσερα αντικείμενα. Η κάθε ομάδα αποφασίζει τα αντικείμενα που θα έχει μαζί της και τα γράφει σε ένα χαρτί. Ύστερα, από τα τέσσερα αντικείμενα πρέπει να κρατήσει η κάθε ομάδα τα δύο. Μετά από συζήτηση τα επιλέγει και τα ανακοινώνει σε όλους μαζί τεκμηριώνοντας την επιλογή τους. Στη συνέχεια, οι ομάδες συναντιούνται σε αυτό το νησί και τους ζητείται να συζητήσουν και να επιλέξουν μόνο δύο αντικείμενα και να τα ζωγραφίσουν σε ένα μεγάλο χαρτί. Όλοι μαζί συζητούν τους λόγους που επιλέχθηκαν αυτά τα

δύο αντικείμενα, ποια απορρίφθηκαν και γιατί.

Σκοπός της συγκεκριμένης άσκησης είναι η ανάπτυξη της συνεργασίας, αλλά και της επιχειρηματολογίας των μελών, η σύσφιξη της ομάδας, η συνεργασία και η κριτική. Τα μέλη της ομάδας μαθαίνουν να υποστηρίζουν τη γνώμη τους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, ώστε να ωφεληθούν όλοι.

Αλλαγή

Ο εκπαιδευτής χωρίζει τα μέλη της ομάδας σε τέσσερις ομάδες και τους δίνει ένα διαφορετικό θέμα προς αναπαράσταση, όπως για παράδειγμα «ένας νέος με την παρέα του δέχεται εκφοβισμό (bullying) λόγω του χρώματος του δέρματός του». Κάθε ομάδα έχει δέκα λεπτά να σκεφτεί τον αυτοσχεδιασμό της. Όταν ολοκληρώνει κάθε ομάδα το σενάριό της, το παρουσιάζει/ αναπαριστά και οι άλλες ομάδες έχουν το δικαίωμα να αλλάξουν τη ροή της ιστορίας και να δώσουν οδηγίες, να δημιουργήσουν ένα διαφορετικό σενάριο μέχρι να ικανοποιηθούν με το αποτέλεσμα.

Σκοπός της άσκησης είναι να κατανοήσουν τα μέλη της ομάδας, τις ρατσιστικές συμπεριφορές και τη ρητορική μίσους, αλλά και να γνωρίζουν πως μπορούν να αντιδράσουν σε περίπτωση που συμβεί κάτι παρόμοιο μπροστά τους. Ακόμη, αναπτύσσεται η συνεργασία, η αυτοπεποίθηση, η λεκτική επικοινωνία και η προσοχή τους.

Η δική μου ιστορία

Οι νέοι/νέες της ομάδας στην ερώτηση «Τι είναι να είσαι Ρομά;» μπορούσαν να εκφραστούν μόνο με τις στερεοτυπικές αναπαραστάσεις. Μουσικός, γυρολόγος, σιδεράς, κλέφτης, τσαντίρι, κλαρίνο, παραβατικότητα, Datsun (ντάτσουν), καρπούζια, Ρομανί γλώσσα, τραπ και τικ τοκ.

Μέσα από θεματικά εργαστήρια κατάφεραν να σχηματίσουν μια σφαιρική άποψη για την ιστορία τους και να διαμορφώσουν μια ταυτότητα και μια εικόνα για τη φυλή τους απαλλαγμένη από χρόνιες στρεβλές αναπαραστάσεις. Σε κάθε εργαστήριο ο εκπαιδευτής/εμπυχωτής είναι χρήσιμο να φέρει, βιβλία, μουσικές, φωτογραφίες, ταινίες για πιο διαδραστικό αποτέλεσμα.

Αρχικά, αυτό που ζητήθηκε από τα παιδιά είναι με τη χρήση κινητών, με κάμερες, φωτογραφίες, συνεντεύξεις και αρχαικό υλικό να αναζητήσουν την ιστορία της περιοχής τους. Τους ζητήθηκε να φωτογραφίσουν τα σημεία που τους κάνουν εντύπωση, να πάρουν συνεντεύξεις από Ρομά και μη Ρομά, από παππούδες, γονείς, συγγενείς και γείτονες για να μάθουν πως βρέθηκαν στην περιοχή και ποια είναι η διαδρομή τους. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκαν βίντεο, ιστορίες και ολοκληρωμένες αναπαραστάσεις για τους τσιγγάνους.

Ζητήθηκε να καταγράψουν ιστορίες, παραμύθια και τραγούδια, να φέρουν φωτογραφίες και κάθε λογής ντοκουμέντα. Να μας μιλήσουν για αυτά που έμαθαν, ένιωσαν και κατάλαβαν κατά τη διάρκεια όλης της διαδικασίας.

Παγκόσμιες ημέρες

Η κατανόηση της ιστορίας και η διαμόρφωση ταυτότητας είναι ένα από τα σημαντικότερα βήματα για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, τη συμπερίληψη και την συνεργασία. Τις περισσότερες φορές μαθητές Ρομά, αλλά και μη Ρομά, δεν έχουν τη δυνατότητα να συναντήσουν πουθενά στη σχολική ύλη και το μάθημα της Ιστορίας τους τσιγγάνους. Σχηματίζουν στο μυαλό τους μια αυθαίρετη θολή εικόνα που συνήθως πηγάζει από αυτό που ο Μπαλαμός (μη Ρομά) έχει διαμορφώσει –τις περισσότερες φορές στερεοτυπικά– μέσα του για το τι θα πει τσιγγάνος. Ο Ρομά νέος παρόλο που οι πρόγονοί του κατοικούν τουλάχιστον 10 αιώνες σε Ελληνικό και Ευρωπαϊκό έδαφος, δεν βρίσκει αναπαραστάσεις του εαυτού του και θετικά πρότυπα. Τα τελευταία χρόνια γίνεται μεγάλη προσπάθεια μέσα από βιβλία, εγχειρίδια και δράσεις εξωστρέφειας να κατανοηθεί και να μελετηθεί η ιστορία.

Στο πλαίσιο αυτό είναι πολύ σημαντικό να συνδιαμορφώνουμε παγκόσμιες ημέρες και επετείους που δίνουν τη δυνατότητα σε όλους να ενημερώνονται για την ιστορία και να συζητούν για το παρόν και το μέλλον.

Στην Κατερίνη και στον Δεδροπόταμο, τιμήθηκε η Παγκόσμια Ημέρα Ρομά Ολοκαυτώματος και η Παγκόσμια Ημέρα Ρομά υπερηφάνειας. Ο Δήμος, οι ομάδες και οι οργανώσεις καθώς και το εταιρικό σχήμα έχουν δεσμευτεί για τη συνέχιση των δράσεων αυτών, οι οποίες πραγματοποιούνται με μεγάλη επιτυχία τα τελευταία χρόνια και περιλαμβάνουν ομιλίες, εκθέσεις, μουσική, φαγητό, ξεναγήσεις.

Παγκόσμια ημέρα Ρομά ολοκαυτώματος

Κατά την προετοιμασία των εορτών, οι νέοι/νέες συμμετείχαν ενεργά και με αυτόν τον τρόπο μπόρεσαν δημιουργικά να κατανοήσουν καλύτερα την ιστορία τους. Αρχικά πραγματοποιήθηκαν θεματικά εργαστήρια για την ιστορία και τις Παγκόσμιες ημέρες. Στη συνέχεια, οι νέοι/νέες επέλεξαν τραγούδια, ποιήματα και πεζά για να τα απαγγείλουν στην εκάστοτε εκδήλωση, τα οποία τραγούδησαν/εκφώνησαν στο μουσικό μέρος της εκδήλωσης. Επίσης, ομαδικά επιλέχθηκαν και οι φωτογραφίες των θεματικών εκθέσεων και δημιουργήθηκαν σχετικά βίντεο.

Σήμερα, με τη διάδοση του διαδικτύου σε κάθε γωνία της γης, οι νέοι τσιγγάνοι και τσιγγάνες, ακόμα και αν ζουν περισσότερο ή λιγότερο «γκετοποιημένοι» και αποκλεισμένοι σε δικές τους περιοχές, έχουν τη δυνατότητα μέσα από το κινητό τους να έρθουν σε επαφή με κάθε είδους πληροφορία. Αυτό το εργαλείο είναι σημαντικό, πέρα από τη διασκέδαση και το χάσιμο χρόνου σε ανούσιες προβολές βίντεο, να γίνει σύμμαχος σε κάθε εκπαιδευτική δράση/πρόγραμμα. Γνωρίζοντας ότι οι νέοι δεν το αποχωρίζονται, τους ζητάμε μέσα από αυτό να γίνουν πιο δημιουργικοί. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο πως από την πρώτη στιγμή φτιάχνουν μια κύρια, αλλά και μικρότερες ομάδες επικοινωνίας στο messenger ή στο Instagram, όπου οι εκπαιδευτές/εμπυχωτές έχουν πολύ διακριτικό ρόλο και αφήνουν τους νέους να αυτοοργανωθούν και να εκφράζονται με χρήση chat, φωτογραφιών, βίντεο για τη δημιουργία των εργαστηρίων τους.

Στο τέλος, φτιάξαμε μαζί με τους πιο νέους ένα άρθρο για την ομάδα, που προέκυψε μέσα από συνεντεύξεις:

<https://parallaximag.gr/thessaloniki-news/amaro-magkipe-i-nea-genia-einai-perifani-gia-to-diko-tis-ergo>

Ενδεικτικά εργαστήρια για την ανάδειξη της ταυτότητας των Ρομά

Διάσημοι τσιγγάνοι

Ζητάμε από τα μέλη της ομάδας να μας αναφέρουν τσιγγάνους που γνωρίζουν και είναι διάσημοι. Οι περισσότεροι σε αυτήν την ερώτηση κάνουν λόγο για μουσικούς, τραγουδιστές, ίσως και κάποιον ποδοσφαιριστή. Τα τελευταία χρόνια μέσα από την τηλεόραση έχουν αναδειχθεί και μοντέλα, παίκτες σε reality. Από τη δική μας πλευρά τους συστήνουμε και άλλους, που είτε τους αναγνωρίζουν είτε όχι. Μπορεί η άσκηση να γίνει με κάρτες ή φωτογραφίες.

Συνήθως αναφερόμαστε στους:

Τσάρλι Τσάπλιν (Charlie Chaplin), Ηθοποιός

Έλβις Πρίσλεϊ (Elvis Presley), Τραγουδιστής
Γιουλ Μπρίνερ (Yul Brynner), Ηθοποιός
Μπομπ Χόσκινς (Bob Hoskins), Ηθοποιός
Κώστας Χατζής, Μουσικός, Τραγουδιστής
Μανώλης Αγγελόπουλος, Τραγουδιστής

Στη συνέχεια, τους συστήνουμε κι άλλους τσιγγάνους, ίσως λιγότερο γνωστούς, αλλά με αξιοσημείωτο έργο και αναδεικνύουμε την ιστορία τους:

Σέιζα Στόκα (Ceija Stojka): Καλλιτέχνις, επιζήσασα του Ολοκαυτώματος. Αφιέρωσε τη ζωή και το έργο της για να διηγηθεί τα δεινά και το πογκρόμ κατά των Ρομά από τους Ναζί.

Καπετάν Μήτρου, Τσιγγάνος αντάρτης κατά τη διάρκεια της Κατοχής

Παπούσα, Τσιγγάνα ποιήτρια από την Πολωνία

Γιόχαν Τρόλμαν (Johann Trollmann), Παγκόσμιος πρωταθλητής μποξ που δολοφονήθηκε από τους Ναζί. Πρόσφατα η ζωή του έγινε ταινία («Gipsy – Η ιστορία του μποξέρ Γιόχαν Ρουκέλι Τρόλμαν») και με αυτόν τον τρόπο αποκαταστάθηκε το όνομα και η καριέρα του.

Μπορούμε να κάνουμε έρευνα και για άλλους Ρομά, να αναδείξουμε ιστορίες ξεχασμένες ή άγνωστες και να φωτίσουμε άγνωστες πλευρές της ιστορίας.

Στη συνέχεια ρωτάμε αν γνωρίζουν κάποιον πολιτικό, επιστήμονα, δικηγόρο, ποιητή, ζωγράφο Ρομά. Τους προτρέπουμε να αναζητήσουν μόνοι τους σχετικά παραδείγματα. Συζητάμε γιατί οι τσιγγάνοι δεν είναι τόσο γνωστοί-αναγνωρισμένοι ή γιατί δεν γνωστοποιούν την ταυτότητά τους.

Ζητάμε να μας φέρουν μια ιστορία από έναν Ρομά που οι ίδιοι θαυμάζουν και να μας εξηγήσουν γιατί.

Αναζητώντας στο διαδίκτυο

Στη συνέχεια μέσα από περιοδικά, βιβλία αλλά κυρίως από το διαδίκτυο αναζητήθηκαν μοναδικές ιστορίες και περιπτώσεις τσιγγάνων.

Ρομά Μπίγκο

Αυτό που στα ανθρώπινα δικαιώματα έγινε το εργαλείο κατανόησης μπορεί να παιχτεί με ερωτήσεις εστιασμένες σε Ρομά. Για να κερδίσει κάποιος (μπορεί να γίνει ατομικά ή σε μικρές ομάδες), πρέπει να έχει απαντήσεις για όλες τις ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις θα διαβαστούν και θα γίνει διάλογος για κάθε ενότητα. Η ομάδα που έχει απαντήσει σωστά σε όλες ή στις περισσότερες κερδίζει.

Οι ερωτήσεις μπορεί να αφορούν γενικές έννοιες, τοπική ή παγκόσμια ιστορία.

Ενδεικτικά:

1. Τι γιορτάζουμε στις 2 Αυγούστου;
2. Τι γιορτάζουμε στις 8 Απριλίου;
3. Από που κατάγονται οι Ρομά;
4. Πείτε μας έναν διάσημο Ρομά που θαυμάζετε.
5. Γνωρίζετε κάποια οργάνωση στην πόλη σας που προασπίζεται τα Ρομά δικαιώματα;
6. Γνωρίζετε κάποιον ακτιβιστή Ρομά;

7. Ποιο δικαίωμα των Ρομά καταπατάται συχνότερα;
8. Πόσοι τσιγγάνοι πέθαναν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου;
9. Πόσοι Ρομά ζουν στην περιοχή σου;
10. Πόσοι Ρομά ζουν στην Ελλάδα;
11. Τι είναι η Ρομανί;
12. Ποια ήταν τα κύρια επαγγέλματα των Ρομά κατά την εμφάνισή τους στην Ευρώπη;
13. Πώς μπορούμε να αναγνωρίσουμε ότι κάποιος/κάποια είναι Ρομά;

Είναι σημαντικό, ειδικά σε εποχές που ο σχολικός εκφοβισμός και η βία στους νέους/νέες γνωρίζουν τεράστια αύξηση να επανερχόμαστε στα ανθρώπινα δικαιώματα, στον σεβασμό και στην ενσυναίσθηση μέσα από συζητήσεις, παραδείγματα, κουβέντα για καθημερινά ζητήματα που απασχολούν τους νέους/νέες, αλλά και ζητήματα μέσα στην ομάδα. Συνήθως είναι αναπόφευκτη μια σύγκρουση, διότι όταν αναφερόμαστε σε έφηβους ή ενήλικους νέους ο ένας θα διαφωνήσει με τον άλλον ή θα συμβεί ένα περιστατικό που θα ανεβάσει τους τόνους, θα προκαλέσει θυμό, παρεξηγήσεις και σύγχυση.

Ο ρόλος του εκπαιδευτή/εμπυχωτή είναι πολύ σημαντικός στις σχέσεις μεταξύ των μελών της ομάδας και είναι αυτός που θα διαμορφώσει τον τρόπο που θα επιλύονται οι συγκρούσεις. Η μη τυπική μάθηση έφερε νέες μεθόδους στον τρόπο προσέγγισης μιας ομάδας. Ο αυταρχισμός των παλαιότερων χρόνων, οι τιμωρίες και οι φωνές δίνουν τη θέση τους στη συνεργασία.

Για τον λόγο αυτό ειδικά σε ομάδες που θα δουλέψουν για μεγάλο χρονικό διάστημα μαζί και θα συνεργαστούν, έξω από το σχολικό πλαίσιο της υποχρεωτικότητας, είναι βασικό να συνδιαμορφωθούν και οι κανόνες για το πώς θα επιλύονται οι συγκρούσεις. Η διαμεσολάβηση είναι από τους πιο διαδεδομένους τρόπους επίλυσης διαφορών ακόμα και μεταξύ επιχειρήσεων και κρατών. Τα δύο μέρη αποφασίζουν να επιλύσουν τα προβλήματά τους και ο διαμεσολαβητής συζητάει μαζί τους χωρίς να παρεμβαίνει, χωρίς να παίρνει θέση αλλά δίνοντάς τους την ευκαιρία μέσα από κανόνες που από κοινού διαμορφώνονται, να πει ο καθένας την εκδοχή του και να δώσει την ευκαιρία να καταλάβει και να τον καταλάβουν.

Τα προβλήματα της ομάδας είναι σημαντικό να συζητιούνται χωρίς να επιρρίπτονται ευθύνες.

Για να αποφεύγονται συγκρούσεις είναι σημαντικόι οι κανόνες που συνδιαμόρφωσε η ομάδα. Ανατρέχουμε σε αυτούς, προσθέτουμε, αλλάζουμε σημεία, συζητάμε εκ νέου και μπορούμε στους κανόνες αυτούς να ορίσουμε τη σύγκρουση και πώς την αντιμετωπίζουμε.

Ερωτήσεις που μπορεί να είναι αφορμή για συζήτηση και επίλυση συγκρούσεων

- Θέλετε να συζητήσουμε το περιστατικό που σας απασχολεί; Πώς αισθάνεστε για ότι συνέβη;
- Πώς πιστεύεις ότι μπορεί να αισθάνεται ο φίλος σου από την ομάδα;
- Τι σκέφτηκες όταν συνέβη και πώς σκέφτεσαι τώρα;
- Πώς θα ήθελες να τελειώσει;
- Τι θα ήθελες να πεις;
- Τι σε ενόχλησε περισσότερο;
- Τι προτείνεις εσύ ως λύση;
- Θέλετε να γίνει κάποια συμφωνία;
- Θέλετε να το συζητήσετε και να πείτε ο καθένας την άποψή του;
- Μήπως πρέπει να προσέξουμε ή να αλλάξουμε κάτι για την επόμενη φορά;
- Θέλετε από κοινού να πείτε κάτι που θα είναι ο κανόνας σας;
- Πώς ήρθατε πριν την κουβέντα;
- Πώς φεύγετε τώρα;
- Τι σας έμαθε η σύγκρουση και η συζήτηση;

Συμπεράσματα - καλές πρακτικές

Το πρόγραμμα «Αμαρό Μαγκκιπέ» είχε στόχο οι ίδιοι οι Ρομά με καθοδήγηση, εργαστήρια και εκπαίδευση να μπορούν να βοηθήσουν άλλους Ρομά, με τους οποίους μπορούν να συνδεθούν ευκολότερα και να τους εμπιστευτούν αποτελώντας «δικό τους» πρότυπο. Οι νέοι έχουν όρεξη για διαδραστική αλλά και τυπική ποιοτική μάθηση. Στην αρχή, υπήρξε δυσκολία πειθαρχίας, κατανόησης και συμμόρφωσης. Το εμπόδιο αυτό ξεπεράστηκε γρήγορα από τις πρώτες ημέρες εφόσον μπήκαν οι βάσεις για την από κοινού διαμόρφωση, για ελεύθερη έκφραση και όχι στείρα μετάδοση πληροφοριών. Για να αλληλεπιδράσεις με τα νέα παιδιά πρέπει να σκέφτεσαι σαν παιδί και να δίνεις πολύ χώρο στη σκέψη και στις ανάγκες τους με ελευθερία, χαλάρωση, χιούμορ, παιχνίδι.

Συμπερασματικά, οι ίδιοι οι Ρομά

πλέον μπορούν να σχεδιάζουν, να προετοιμάζουν, να υλοποιούν, να διαχειρίζονται και να παραδίδουν ένα πρόγραμμα που αφήνει μια δυνατή ομάδα έτοιμη να συνεχίσει μέσα και έξω από το σχολείο, το πανεπιστήμιο, τη γειτονιά να έχει όνειρα για το μέλλον, να δοκιμάζει, να μη βάζει όρια σε στόχους και επιθυμίες, να μη νιώθει φόβο, μια ομάδα έτοιμη να βγει και να φωνάξει με περηφάνια AMARO MAGKIPPE γιατί αυτό που καταφέρνανε είναι μόνο δικό τους και είναι περήφανοι για αυτό!

Προτάσεις

Όταν δουλεύουμε με Ρομά:

- Λαμβάνουμε υπόψη τις συνθήκες ζωής, την κουλτούρα και την ιστορία τους.
- Προσπαθούμε να τους βοηθήσουμε να κατανοήσουν οι ίδιοι την έννοια της ταυτότητας.
- Ενισχύουμε την κατανόηση της έννοιας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της νομοθεσίας που προστατεύει κάθε άνθρωπο και τον καθιστά ίσο με οποιονδήποτε άλλο.
- Συζητάμε γύρω από τα θετικά και αρνητικά στερεότυπα με τα οποία αντιμετωπίζονται μερικές πληθυσμιακές ομάδες και ειδικά οι Ρομά πληθυσμοί.
- Μιλάμε για τη σημασία της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης και μάθησης για τη ζωή του ανθρώπου.
- Μιλάμε για τη σημασία της οργάνωσης σε συλλογικό επίπεδο και για την επίτευξη ενός σκοπού.
- Συζητάμε για ζητήματα πολιτικής διεκδίκησης ως αποτέλεσμα της κίνησης πολιτών, ως συλλογικού φορέα ή ομάδας.

- Συζητάμε για τους τρόπους βελτίωσης της καθημερινότητας της κοινότητας.
- Εντοπίζουμε το κατάλληλο πρόσωπο αναφοράς για ζητήματα που μπορεί να απασχολούν μια ομάδα ή μια κοινότητα.
- Διερευνούμε τρόπους συνεργασίας με άλλους φορείς, συμπεριλαμβανομένης της Κοινωνίας των Πολιτών.
- Αναγνωρίζουμε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις μας.
- Δημιουργούμε κίνητρα.
- Προσπαθούμε να δούμε τα πράγματα από τη δική τους οπτική γωνία.

Έχουμε πάντα στο μυαλό τις έννοιες/ αξίες της συνεργασίας και της συμπερίληψης.

